

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИЧНИЙ ПОПУЛІЗМ

Глобалізація світової економіки потребує значних зрушень у ролі держави та зумовлює якісну трансформацію її функцій. Як зазначає А.О. Задоя, існує багато підходів до визначення сутності глобалізації, що іноді мають протилежний характер та суперечливі висновки. Втім, більшість дослідників вважає, що найсуттєвішими рисами глобалізації є загальна економічна залежність національних економік, зближення цін на найважливіші товари, створення єдиних ринків інвестиційних ресурсів, формування світової інфраструктури фінансових ринків, визнання переважною більшістю країн ідентичних людських цінностей [1, с. 11].

Глобалізація – процес амбівалентний. До його позитивних наслідків можна віднести:

- створення вигідних ліберальних умов міжнародної торгівлі, обмеження протекціонізму;
- уніфікацію підходів до формування макроекономічної політики держав;
- поширення тенденцій стандартизації та уніфікації в інших сферах (соціальній, технічній, освітній тощо);
- ослаблення державного контролю за відтворенням людського капіталу [2, с. 37].

Назвемо основні проблеми, які потенційно здатні викликати негативні наслідки від глобалізаційних процесів в усіх країнах:

- нерівномірність розподілу переваг від глобалізації в розрізі окремих галузей національної економіки;
- можливість деіндустріалізації національних економік;
- можливість переходу контролю над економікою окремих країн від суверенних урядів в інші руки, у тому числі до більш сильних держав, ТНК чи міжнародних організацій;
- можливість дестабілізації фінансової сфери, потенційна регіональна чи глобальна нестабільність через взаємозалежність національних економік на світовому рівні.

Локальні економічні коливання та кризи в одній країні можуть мати регіональні чи навіть глобальні наслідки [3, с. 9].

Г.Я. Глуха зазначає, що глобалізація надає більше переваг розвиненим країнам. Країни, що розвиваються, найчастіше піддаються негативним наслідкам глобалізації, таким як посилення залежності від розвинутих країн і ТНК, збільшення зовнішніх боргів, поглиблення неоднорідності, відставання рівня життя тощо [4, с. 186]. Втім, така ситуація багато кого не влаштовує, відтак, скептичні настрої стосовно глобалізації поширюються в політичному дискурсі навіть розвинених країн.

За таких умов видається логічним зростання популізму в політиці, передусім правого (націоналістичного). Під ним розуміють комбінацію націоналізму зі стратегією політичної боротьби, що передбачає антиелітизм, антиплуралізм, уявлення про народ як гомогенну групу та самоотождечення з народною волею [5, с. 21]. Південнокорейський вчений Санг-Чул Пак прослідковує кореляцію між посткризовим зростанням нерівності та зростанням політичного популізму, до проявів якого відносить, зокрема, голосування британців за вихід з ЄС (червень 2016 р.) та перемогу Д. Трампа на виборах в США (листопад 2016 р.). Дослідник вбачає парадоксальність у тому, що країни, що виступали за глобалізацію (США та Велика Британія), розпочали процеси деглобалізації, заснованої на економічному протекціонізмі [6, с. 92].

Популістські настрої отримали нову динаміку у посткризовий період, хоча й одразу не могли завоювати належного місця у політиці. Однак, розгортання фіскальних і боргових негараздів у Європі надало новий імпульс популізму (особливо в європейських країнах, які сповідують у різних варіантах соціально-економічну модель розвитку і добробуту). І вже у 2014 р. рівень електоральної підтримки таких політичних сил перевищив 20%. Хоча й відбулося певне послаблення такої підтримки у 2015-2016 рр., однак у 2017 р. відновилося помітне зростання, яке, за спостереженнями, продовжує зміцнюватись [7, с. 14]. У 2019 р. дана тенденція, на нашу думку, втілиться в результатах виборів до Європейського парламенту. Можливо, фракція «Європа націй та свобод», що об'єднує правих популістів, вже не буде найменшою за чисельністю в Європарламенті.

Таким чином, сьогодні спостерігаються всі соціально-економічні передумови для поширення популізму та електорального успіху політичних сил, що його використовують. М. Ле Пен, Х.-К. Штрахе, М. Сальвіні – ці та десятки інших політиків перебувають на «низькому старті», чекаючи можливості продемонструвати вади функціонування ЄС та втілити в життя запропоновані ними сценарії, що передбачають, серед іншого, протекціоністські кроки.

Список використаних джерел

1. Задоя А.О. Глобалізація та регіоналізація: суперечлива єдність процесів / А.О. Задоя // Академічний огляд. – 2003. – № 1. – С. 11–15.
2. Сазонець О.М. Розвиток світового господарства та глобальні інформаційні системи / О.М. Сазонець. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 289 с.
3. Кулішов В.В. Сучасні проблеми глобальної економіки / В.В. Кулішов // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3. – С. 8–11.
4. Глуха Г.Я. Національна економіка: фактори зростання: монографія / Г.Я. Глуха. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 312 с.
5. Осколков П.В. Европейский правый популизм и национализм: к вопросу о соотношении функционала / П.В. Осколков, А.И. Тэвдой-Бурмули // Вестник Пермского университета. Серия «Политология». – 2018. – № 3. – С. 19–33.
6. Пак С.-Ч. Протекционизм США и нарушение торгового баланса между США и странами Северо-Восточной Азии / С.-Ч. Пак // Вестник международных организаций. – 2018. – Т. 13. – № 2. – С. 86–114.
7. Юрчишин В. Сценарій-прогноз розвитку економіки України: обмежений песимізм / В. Юрчишин. –К. Заповіт, 2018. – 58 с.

М. Коба

Університет імені Альфреда Нобеля, г. Дніпро

ПОЛЕЗНЫ ЛИ ВОЙНЫ ДЛЯ ЭКОНОМИКИ?

Казалось, бы как война может быть полезна для экономики, это ведь сплошные потери и траты. Однако даже у такого очевидно отрицательного явления, как война есть своя польза. В основе лежит учение Кейнса, или, как его еще называют «отца современной экономики». Во времена Великой Депрессии, когда все экономисты искали способы выйти из этого состояния, Кейнсом было предложено на удивление простое решение, которое было отклонено Франклином Рузвельтом со словами: «Слишком легко».

Объяснения Кейнса о резком спаде были следующими: в нормальной экономике высокий уровень занятости и все тратят заработанные деньги. Это означает, что в экономике происходит круговой поток денег, поскольку чьи-то расходы становятся частью ваших доходов, а ваши расходы становятся частью чьих-то доходов. Однако, когда происходит что-либо, что может поколебать доверие